

NIEUWSBRIEF

Sinds 15 september 2011 maakt het Instituut voor Publiek en Politiek (IPP), samen met de Stichting Bezoekerscentrum Binnenhof (SBB), deel uit van ProDemos – Huis voor democratie en rechtsstaat.

DIT NUMMER: **NATIONALE BEGROTINGSWIJZER** PAG 1 • Gemeentelijke

Begrotingswijzer PAG 2 • Opening ProDemos PAG 3 • Nieuwe groepsarrangementen Den Haag PAG 4 • Debat

met Jonathan Israel PAG 4 • Debattraining Tweede Kamer PAG 5 • Docentendag Maatschappijleer PAG 6 •

Studiemiddag vmbo-docenten PAG 7 • Onderwijskrant: Politieke Partijen PAG 7 • NECE-bijeenkomst in War-

schau PAG 8 • Journalistieke tips van Ferry en Frits PAG 8 • **COLUMN** Burgemeester Van de Groep PAG 9 •

ProDemos op locatie PAG 10 • Verdiepingscollege Srebrenica PAG 11 • ProDemos en de rechtspraak PAG 12 •

Debattenreeks in 2012 PAG 12 • **GESIGNALEERD** PAG 13 • **NIEUW** Educatienieuwsbrief PAG 16

Waar gaat mijn geld naartoe?

Ter gelegenheid van Prinsjesdag 2011, de dag waarop de Miljoenennota 2012 werd gepresenteerd, bracht ProDemos de eerste Nationale Begrotingswijzer online. Met deze begrotingswijzer kan de bezoeker zien welk deel van zijn belastinggeld waarheen gaat en zelf een alternatief bezuinigingsvoorstel maken voor de regering.

Mede door de uitzending van EenVandaag vulden ruim 100.000 bezoekers de Nationale Begrotingswijzer in. Vooral de optie 'Waar gaat mijn geld naartoe?' trok de positieve aandacht van een breed scala aan media, van de Volkskrant, het Algemeen Dagblad en NU.nl tot en met GeenStijl.

BEELD: EENVANDAAG

PRODEMOS LANCEERT EERSTE NATIONALE BEGROTINGSWIJZER

Waar gaat mijn geld naartoe?

De Nationale Begrotingswijzer verdeelt het belastinggeld over een twaalfal begrotingsposten, zoals defensie, volksgezondheid en onderwijs en wetenschap. Vervolgens kunnen de gebruikers zelf aangeven hoe de bezuinigingsopdracht van het kabinet Rutte bereikt kan worden: hoe bezuinigt je achttien miljard euro in deze regeerperiode?

Bij het lanceren van de website werkte ProDemos nauw samen met tv-actualiteitenrubriek EenVandaag. De leden van het EenVandaag Opiniepanel vulden de Nationale Begrotingswijzer voorafgaand aan de officiële lancering in.

Opvallende resultaten waren dat de panelleden niet wilden dat er gesneden wordt in de gezondheidszorg en dat er minder harde klappen vallen bij de sociale zekerheid. Het EenVandaag Opiniepanel wilde juist extra ingrijpen bij de overheid, buitenland, defensie, en bij cultuur en media.

Mede door de uitzending van EenVandaag vulden in een paar dagen ruim 100.000 bezoekers de Nationale Begro-

tingswijzer in. Vooral de optie 'Waar gaat mijn geld naartoe?' trok de positieve aandacht van een breed scala aan media, van de Volkskrant, het Algemeen Dagblad en NU.nl tot en met GeenStijl.

Op het forum van de Nationale Begrotingswijzer werd druk gediscussieerd over de diverse bezuinigingsvoorstellen. Veel gebruikers vroegen waarom niet ook op grote uitgavenposten als de hypotheekrenteaftrek bezuinigd kon worden. De eerste Nationale Begrotingswijzer beperkt zich tot de bezuinigingsposten zoals die door het kabinet Rutte in het Regeerakkoord zijn afgesproken, de hypotheekrente hoort daar niet bij.

ProDemos hoopt met deze website een traditie te hebben ingezet en wil in 2012 een verder ontwikkelde Nationale Begrotingswijzer online brengen.

Meer informatie: Jochum de Graaf, j.degraaf@prodemos.nl, 020 5217678.

BETREK DE BURGER BIJ DE BEGROTING

Gemeentelijke Begrotingswijzer

Het opstellen en vaststellen van de gemeentelijke en provinciale begroting is één van de belangrijkste momenten van het lokale bestuur. Toch leeft het onderwerp nauwelijks bij inwoners. De begrotingsbehandeling krijgt in de plaatselijke media maar beperkt aandacht en inwoners worden vaak niet of nauwelijks betrokken bij het maken van financiële keuzes.

Naast de Nationale Begrotingswijzer heeft ProDemos het afgelopen jaar ook voor tien gemeenten een Begrotingswijzer op maat gemaakt. Het is hiermee gelukt om participatief begroten op gemeentelijk niveau een impuls te geven. Vele duizenden inwoners hebben de tijd genomen om via de website hun mening te geven over de voorstellen van het gemeentebestuur.

Maar het kan natuurlijk altijd beter. ProDemos zal het instrument verder doorontwikkelen. Het beste van de Nationale

Begrotingswijzer en de gemeentelijke begrotingswijzer gaan we combineren. De verbeterde tool bestaat uit verschillende onderdelen:

- **Wat staat er op de begroting:** de inkomsten en uitgaven van de gemeente op overzichtelijke wijze in beeld gebracht.
- **Waar gaat mijn geld naartoe:** een inzicht in de gemeentelijke begroting.
- **Waar moet mijn geld naartoe:** geef een eigen invulling aan de bezuinigingsopdracht van uw gemeente.

- **Forum:** een platform waar alternatieve ideeën kunnen worden bediscussieerd.
- **Enquête:** rangschik de alternatieve ideeën of houd een opiniepeiling onder een groter publiek.

De verbeterde tool komt begin 2012 op www.begrotingswijzer.nl online.

Meer informatie bij Jochum de Graaf, j.degraaf@prodemos.nl, 020 5217678 en Roelof Martens, r.martens@prodemos.nl, 020 5217658.

Opening ProDemos

Zowel in Overijssel als in Den Haag werd ProDemos op 15 september officieel geopend. De Commissaris van de Koningin Ank Bijleveld en plaatsvervangend directeur Nel van Dijk van ProDemos tekenden een samenwerkingsovereenkomst op het Provinciehuis in Zwolle. In Den Haag hield minister Donner een officiële openingspeech waarin hij benadrukte dat de democratie en de rechtsstaat niet vanzelfsprekend zijn en dat ProDemos als missie heeft om dit besef levend te houden. De opening van ProDemos viel samen met de Dag van de Democratie en, voor het eerst dit jaar, de Nacht van de Dictatuur.

Foto's van bovenstaande activiteiten zijn te vinden op onze Facebookpagina: ProDemos – Huis voor democratie en rechtsstaat

FOTO: VANYA PIETERS

Nacht van de Dictatuur

Na een dictatoriaal strenge veiligheidscontrole werden bezoekers toegelaten tot een avond vol debatten, lezingen en persoonlijke verhalen over het leven in een dictatuur. Lezingen van Maarten van Rossem, Jan Terlouw, sprekers uit Egypte, Syrië, Libië en Zimbabwe en vele anderen werden druk bezocht. Agenten van de Veiligheidsdienst verstoorden te pas en te onpas een lezing om een 'dissident' te verwijderen, alcohol was alleen met het juiste codewoord te verkrijgen en de avond werd feestelijk afgesloten met een illegale after-party, waarvoor gedurende de avond clandestiene uitnodigingen werden verspreid.

Dag van de Democratie

De Dag van de Democratie begon met een symbolische schoonmaak van de Grondwetbank op de Hofplaats in Den Haag. Samen met Tweede Kamervoorzitter Gerdi Verbeet maakten basisschoolleerlingen de letters van Artikel 1 van de Grondwet weer leesbaar (zie foto). De hele dag vonden er gratis rondleidingen plaats door de Ridderzaal en de Tweede Kamer via het Bezoekerscentrum van ProDemos. Ondertussen waren er lezingen en andere activiteiten op de Hofplaats, die voor deze dag was omgedoopt tot het Democratieplein. Het jaarlijkse Democratiedebat ging over de balans tussen democratie en rechtsstaat.

KOM NAAR POLITIEK DEN HAAG!

Nieuwe groepsarrangementen

ProDemos ontvangt in de mooie zalen van ons gebouw in Den Haag behalve schoolklassen ook andere groepen. Er zijn programma's voor volwassenen ontwikkeld, waarin zij geïnformeerd worden over de werking van de Nederlandse democratie en het politieke stelsel.

FOTO: MAGDY KHALIL – STICHTING KANTARA-BRUG

Politiek Den Haag voor inburgeraars en nieuwe Nederlanders

Een onderdeel van het inburgeringsprogramma is kennis van de Nederlandse democratie. Door middel van actieve werkvormen, zoals een debat of quiz, komt de democratie tot leven. Er wordt gestemd in een stemhokje en tijdens een rollenspel ervaren deelnemers hoe het politieke debat werkt, hoe je onderhandelt en hoe je moties indient. In de StemWijzerwinkel zijn de standpunten van politieke partijen te shoppen voor een kassabon met stemadvies.

Uiteraard brengen we bij al onze programma's een bezoek aan de Tweede Kamer, en indien mogelijk ook aan Ridderzaal en Eerste Kamer. Een leuke invulling van uw personeelsuitje of een mooie manier om uw zakelijke contacten te ontvangen.

Deze groepsprogramma's zijn ook in een aangepaste vorm te boeken voor:

- Inburgeraars en nieuwe Nederlanders
- Buitenlandse toeristen (Engelstalig programma)

Wie meer wil weten over ons programma-aanbod voor volwassenen kan contact opnemen met Gerda Bosdriesz, hoofd programma's in Den Haag: g.bosdriesz@prodemos.nl.

Nederlandse politiek voor buitenlandse toeristen

Speciaal voor buitenlandse bezoekers van het Bezoekerscentrum van ProDemos, kunnen we dagelijks om 16.00 uur een speciaal Engelstalig programma verzorgen. Dit programma vindt alleen plaats op verzoek. Het programma biedt meer achtergrondinformatie over de werking van de Nederlandse politiek. Na een heldere presentatie met ruimte voor vragen volgt een rondleiding door de Tweede Kamer onder leiding van een deskundige gids.

Debat met Jonathan Israel

Op vrijdag 23 september organiseerde ProDemos een debat naar aanleiding van het bezoek van historicus en kenner van de Nederlandse geschiedenis Jonathan Israel. Er waren ruim 80 geïnteresseerden aanwezig. Het debat ging over de relatie tussen de Verlichting en de democratie.

Naast Jonathan Israel gaven Andreas Kinneging en Herman Philipse hun visie over de Radicale Verlichting. Volgens Jonathan Israel is de Radicale Verlichting de intellectuele beweging die als basis voor onze democratie geldt.

Foto's van het debat zijn te vinden op onze Facebookpagina: ProDemos – Huis voor democratie en rechtsstaat. De betogen van de drie sprekers zijn als pdf te downloaden via www.prodemos.nl/jonathanisrael.

Debattraining Tweede Kamer voor docenten

De Tweede Kamer organiseert samen met ProDemos debattrainingen voor docenten maatschappijleer en geschiedenis. De gedachte achter dit initiatief is dat docenten de debatvaardigheden die ze opdoen in de training kunnen gebruiken in hun lessen. Door te debatteren leren leerlingen hoe de parlementaire democratie werkt en leren ze en passant welke regels in een Kamerdebat gelden.

Interview

Jennifer Hormann is docent Maatschappijleer en maatschappijwetenschappen aan het Jac. P. Thijssen College in Castricum. Ze nam deel aan de debattraining van ProDemos in de Tweede Kamer.

Waarom besloot u zich aan te melden voor deze debattraining?

Met 4 havo en 4 vwo hebben wij een jaarlijks terugkerende debatopdracht in samenwerking met Nederlands. Verder leek het mij leuk om voor mijn lessen Maatschappijleer een Tweede Kamerdebat te gaan doen, zodat het onderwerp Politiek wat meer gaat leven.

Wat heeft u geleerd van deze training?

In ieder geval hoe een Tweede Kamerdebat in zijn werk gaat, met moties en amendementen. Leuke opdracht om ook met de leerlingen te doen. Het rollenspel over het Tweede Kamerdebat vond ik erg prettig om te doen, om zelf te ervaren hoe het werkt.

Wat vond u van de rondleiding na afloop van de training in het Kamergebouw?

Ik vond de rondleiding leuk om mee te maken, omdat je ook in het gedeelte komt waar je normaal met leerlingen niet komt, zoals de Handelingenkamer (de 19e eeuwse bibliotheek waar de verslagen van Kamervergaderingen worden bewaard, red.). Ik was al verschillende keren in het Kamergebouw geweest, omdat wij elk jaar een dag bij ProDemos doen met onze eindexamenleerlingen.

Wat kunt u van deze training aan uw leerlingen meegeven?

Ik kan de leerlingen nu beter uitleggen hoe een Tweede Kamerdebat werkt en ik ben beter in staat om hen een opdracht gerelateerd aan het Tweede Kamerdebat te geven.

Is het een meerwaarde om dit te doen met docenten van andere scholen?

Dat vind ik wel, je leert ook weer docenten kennen die andere ideeën hebben, die je zelf kunt gebruiken in je eigen lessen. En dat alles in een prima sfeer. Ik zou mijn collega's maatschappijleer zeker aanraden om de training te doen, als zij het Tweede Kamerdebat in hun lessen willen behandelen.

Ook in 2012 verzorgt ProDemos in opdracht van de Tweede Kamer debattrainingen voor docenten. Alle trainingen vinden plaats op vrijdagmiddag van 11.00–14.00 uur op de volgende data:

- 27 januari
- 3 februari
- 17 februari
- 9 maart
- 23 maart
- 6 april
- 20 april
- 18 mei
- 8 juni
- 29 juni

U kunt zich aanmelden door een e-mail te sturen naar debatteren@tweedekamer.nl.

FOTO: BOB KARHOF

Docentendag Maatschappijleer

Op vrijdag 10 februari 2012 organiseren ProDemos en de Nederlandse Vereniging van Leraren Maatschappijleer (NVLM) de jaarlijkse Docentendag Maatschappijleer. Deze vakconferentie is al bijna 30 jaar een begrip in de maatschappijleerwereld. De Docentendag vindt deze keer plaats in de Tweede Kamer in Den Haag.

De dag wordt geopend door Tweede Kamervoorzitter Gerdi Verbeet. Gastspreker is de heer Arthur Docters van Leeuwen, Senior Research Fellow bij de Nederlandse School voor Openbaar Bestuur (NSOB) en lid van de Board of Appeal van de Europese Financiële Toezicht-houders.

Lezingen en presentaties

Gedurende de dag zijn er twee rondes met lezingen en presentaties. Een aantal lezingen en presentaties vinden plaats in het gebouw van ProDemos, op steenworp afstand van het Kamergebouw. De lezingen (van o.a. Chris

Aalberts en Dick Houtman) gaan in op actuele ontwikkelingen binnen een bepaald kennisdomein van maatschappijleer. Presentaties zijn er onder andere van de Raad van State en van Movies that Matter.

Voor wie?

De Docentendag Maatschappijleer is bestemd voor docenten maatschappijleer, maatschappijwetenschappen en burgerschapscompetenties. Ook studenten van lerarenopleidingen, docenten uit de volwasseneneducatie en andere professionals met belangstelling voor maatschappelijke en politieke educatie zijn van harte welkom.

Nieuw: avondprogramma!

Op de avond van donderdag 9 februari kunt u al naar Den Haag komen om daar een optioneel avondprogramma mee te maken en er eventueel te overnachten. Journalist Kees Boonman en campagnestrateeg Kay van de Linde nemen u mee achter de schermen van politiek en journalistiek. Ook brengt u een bezoek aan de Ridderzaal *by night*.

Aanmelden

Aanmelding is noodzakelijk, en wel vóór 7 januari 2012. Elk jaar moeten we tientallen docenten teleurstellen die zich te laat aanmelden, dus voorkom teleurstellingen en doe het meteen. Aanmelden gaat via de webshop. Zie daarvoor www.prodemos.nl/docentendag, waar u ook het complete programma vindt. Voor het aanmelden geldt: vol is vol.

Meer informatie: Tatjana Meijvogel-Volk, (020) 521 76 56, docentendag@prodemos.nl

FOTO: LIZZY KALISVAART

RECHTSSTAAT IN DE LES

Studiemiddag voor vmbo-docenten

Hoe kun je een abstract concept als de rechtsstaat handen en voeten geven in de les? Op donderdag 12 januari 2012 organiseert ProDemos in samenwerking met de lerarenopleidingen Geschiedenis en Maatschappijleer van de Universiteit Utrecht (COLUU) een studiemiddag over de rechtsstaat, speciaal voor vmbo-docenten.

Tijdens een didactiekworkshop maakt u kennis met meerdere activerende werkvormen die direct te gebruiken zijn in de les. Daarnaast is er een inhoudelijke lezing over de rechtsstaat en de grondrechten.

Deelname aan de studiemiddag kost 45 euro. De middag vindt plaats in Utrecht en duurt van 16.00 tot 19.00 uur.

FOTO: LIZZY KALISVAART

Geïnteresseerden kunnen mailen naar Suzanne van de Ven: s.vandeven@prodemos.nl. U ontvangt dan op korte termijn meer informatie, zodat u kunt beslissen of u zich definitief voor de studiemiddag wilt aanmelden.

Nieuwe onderwijskrant: Politieke Partijen

Hoe richt je een politieke partij op? Wie is wie in een politieke partij? Wat is de geschiedenis van de politieke partijen in Nederland?

Antwoorden op deze en andere vragen staan in de nieuwe onderwijskrant van ProDemos over het thema politieke partijen. Deze onderwijskrant verschijnt in december in twee versies: voor havo/vwo en voor vmbo/mbo.

Onderwijskrant actueel

Wilt u graag actuele gebeurtenissen in uw les behandelen? Vanaf nu verstuurt ProDemos tien keer per jaar een digitale 'Onderwijskrant actueel' naar docenten die zich daarvoor opgeven. Daarin staan werkvormen, beeldmateriaal en lesideeën die aansluiten bij de actualiteit en passen binnen het curriculum. Dat scheelt u een hoop werk. Wilt u deze gratis onderwijskrant ook ontvangen? Geef dan uw e-mailadres door aan Beldien Jager: b.jager@prodemos.nl.

Een greep uit de inhoud

- Partijstelsels
- Wie is wie in een politieke partij?
- Politieke stamboom
- Hoe richt je een politieke partij op?
- Politieke jongerenorganisaties
- Test: ben je links of rechts?
- Interviews
- Kruiswoordpuzzel

Prijs en bestelgegevens

De onderwijskrant Politieke Partijen is geïllustreerd, telt acht pagina's en is te bestellen als pakket van 35 exemplaren (inclusief docentenhandleiding). De prijs van het pakket bedraagt €43,-. De verzendkosten zijn hierbij inbegrepen.

Voor meer informatie en een digitaal inzage-exemplaar van de onderwijskrant kunt u terecht op onze website: www.prodemos.nl.

Docenten kunnen de krant bestellen door een e-mail te sturen naar bestel@prodemos.nl of via de bestelbon achterin deze nieuwsbrief.

FOTO: CHRISTIAN PLANN - NECE

DE KLOOF TUSSEN JONGEREN EN POLITIEK

Jaarlijkse NECE-bijeenkomst in Warschau

Van 17 t/m 19 november 2011 vond in Warschau de jaarlijkse conferentie van NECE plaats, mede georganiseerd door ProDemos. Dit jaar was het thema “Closing the empowerment gap through citizenship education”. Maar liefst 26 landen waren vertegenwoordigd. Een keur aan projecten uit verschillende landen werd gepresenteerd tijdens de workshops.

Interessant was de discussie over de vraag in hoeverre er eigenlijk een kloof bestaat tussen jongeren en politiek. In het openingspanel op donderdagavond sprak Barbara Malak-Minkiewicz (IEA, Amsterdam) haar bezorgdheid uit over de grote groep jongeren die niet participeert. Burgerschapseducatie in scholen ziet zij als de oplossing. Daar kun je alle jongeren bereiken, ongeacht sociaal-economische achtergrond. Het hoofddoel moet volgens haar zijn dat ze leren om een mening te vormen en deze te uiten.

Op vrijdag presenteerde Erik Flügge (Sinus Institute, Berlijn) zijn onderzoek naar de kloof tussen jongeren en politiek. Een gebrek aan een mening is volgens hem helemaal niet het probleem. Zodra ze echter gevraagd wordt

wat ze van politiek vinden, vallen ze stil. In veel onderzoeken gaat het daar mis. Dus wat meten we nu eigenlijk? De mate waarin ze geïnteresseerd zijn in politiek of de mate van afkeer van dat wat zij politiek noemen?

“We moeten deze jongeren leren dat de dingen waar zij zich druk over maken ook politiek zijn.” De kloof tussen jongeren en politiek bestaat volgens Flügge niet uit een gebrek aan participatie van de eerste groep, maar er is eerder een verschil in taalgebruik tussen beide groepen. Zaak is om elkaar te leren verstaan.

Op de NECE-conferentie waren nog meer interessante sprekers, waaronder Benjamin Barber en Jean-Marc Ferry. Lees er alles over op het NECE-weblog: blog.nece.eu

Journalistieke tips van Ferry Mingelen en Frits Wester

Wat doet een politiek verslaggever? Wanneer is iets nieuws? Draait een politicus er vaak omheen? En: geeft u wel eens uw eigen mening?

Op al deze vragen geven Frits Wester en Ferry Mingelen antwoord in een filmpje dat is gemaakt voor het mediaprogramma van De Haagse Tribune, een ProDemosproject voor scholieren.

Het filmpje is te bekijken op onze website via www.prodemos.nl/journalistiekertips.

COLUMN

De universiteit van de markt

Een gemeentebegroting is een veel besproken, maar weinig bekend fenomeen. In de politiek gaat alles over de begroting: dit is wel betaalbaar, dat is niet verdedigbaar. Per slot van rekening moet degene die belasting heft zijn burgers ervan overtuigen dat dit

een gerechtvaardigde aanslag op de portemonnee is.

Gemeentelijke uitgaven moeten doelgericht en doelmatig zijn. Onze representatieve democratie legt de verantwoordelijkheid daarvoor in handen van de gekozen volksvertegenwoordigers. Zij zijn namens het volk degenen die geacht worden een begroting te overzien, daarin de juiste keuzes te maken en zich daarover te verantwoorden.

Sta je als volksvertegenwoordiger voor de opgave moeilijke beslissingen over een afgewogen begroting te nemen, op welke grond kun je dan kiezen voor bezuiniging x, ombuiging y, of belastingverhoging z? Je politieke overtuiging en verkiezingsprogramma geven richting. Soms bepaalt een coalitieakkoord wat je exact moet doen.

Maar daarmee is de uitkomst nog niet maatschappelijk gedragen. Een proces als de Begrotingswijzer helpt om de meningen van burgers te peilen, inzicht te geven in de moeilijke afwegingen van volksvertegenwoordigers en dus begrip te vragen. Ook kan de Begrotingswijzer richting geven aan de definitieve keuzes en daarmee ingezet worden als middel om te verantwoorden. Zo werd de Begrotingswijzer in de gemeente Bunschoten een succes.

Het grootste succes werd niet eens geboekt in het hoge aantal deelnemers, maar vooral op de zaterdagse weekmarkt van Bunschoten-Spakenburg. Kort geleden verscheen onder de titel 'Altijd de beste willen zijn' een zeer lezenswaardig boek met interviews over het karakter en de mentaliteit van onze inwoners. Naast het belang van hoge(re) opleidingen om kennis te vergaren en bijvoorbeeld inzicht in de gemeentebegroting te verwerven, kwam naar voren dat jongeren in onze gemeente veelal geschoold zijn op de universiteit van de straat: de markt. Al op jonge leeftijd werken onze inwoners op de markt voor zakgeld om uit te kunnen gaan en leren zo al doende (hoofd)rekenen.

Op de markt leerden onze inwoners om te gaan met geld en goed. Geen wonder dat de keuze van de gemeenteraad om met de Begrotingswijzer op de Spakenburgse weekmarkt plaats te nemen zo'n succes was. Politiek en burger ontmoetten én begrepen elkaar op de universiteit van de markt.

Melis van de Groep
BURGEMEESTER VAN BUNSCHOTEN

Begrotingswijzer 2.0

De Begrotingswijzer die burgemeester Van de Groep noemt in zijn column wordt momenteel verder ontwikkeld door ProDemos. Geïnspireerd op het grote succes van de Nationale Begrotingswijzer, zal ook de gemeentelijke Begrotingswijzer een interactief platform worden voor inwoners om alternatieve ideeën uit te wisselen over de gemeentelijke begroting.

Lees hierover meer op pagina 2 van deze nieuwsbrief.

ProDemos op locatie

De democratische rechtsstaat heeft onderhoud nodig. Dat onderhoud moet op alle niveaus plaatsvinden, en allereerst op het lokale niveau: de directe leefomgeving van burgers. ProDemos gaat met een aantal pilots in Nederland ondersteuning bieden aan lokale activiteiten.

FOTO: MARIO BAARS – PROVINCIE OVERIJSSSEL

Met de pilots werkt ProDemos aan een structurele samenwerking met gemeenten, provincies en rechtbanken, en ook aan samenwerking tussen deze organisaties onderling. Een goed voorbeeld is de eerste pilot, in Overijssel.

ProDemos en Overijssel: het eerste resultaat

Op 15 september 2011 hebben de Commissaris van de Koningin van de provincie Overijssel mevrouw Ank Bijleveld en ProDemos een samenwerkingsovereenkomst ondertekend. De overeenkomst spreekt de ambitie uit om samen op te trekken om jongeren kennis te laten maken met de democratie en de provincie.

De provincie Overijssel is al jarenlang zeer actief met het programma 'Jong Overijssel doet mee'. ProDemos en de provincie Overijssel hebben nu de handen ineen geslagen. ProDemos verzorgt gemiddeld een keer per week een gastles, op verschillende middelbare scholen in de provincie. Binnenkort starten we bovendien met de

werving van pabo-studenten aan de Hogeschool in Zwolle en Deventer. De inzet daarbij is dat zij de gastlessen gaan verzorgen. Op deze manier wordt een structurele en regionale samenwerking tot stand gebracht.

Samen met de provincie Overijssel voert ProDemos gesprekken met de gemeenten Zwolle, Deventer en Almelo om de pilot verder uit te rollen. Ook met een aantal andere gemeenten en rechtbanken zijn wij in gesprek.

In de periode 2012–2014 zal ProDemos met meerdere partners dit soort pilots gaan uitvoeren. Een van de beoogde resultaten is dat de pilots activiteiten opleveren die ook door andere gemeenten, provincies en rechtbanken kunnen worden ingezet.

Meer informatie: Roelof Martens, (020) 521 76 58, r.martens@prodemos.nl.

Verdiepingscollege over Srebrenica

Onlangs heeft de rechter in hoger beroep de Nederlandse staat verantwoordelijk gesteld voor de dood van twee moslims in Srebrenica in 1995. De maatschappelijke belangstelling voor deze zaak was voor ProDemos aanleiding om hierover een verdiepingscollege te organiseren. Dit vond plaats op 9 november, en werd ingeleid door professor Liesbeth Zegveld van Universiteit Leiden, advocate van de nabestaanden in de Srebrenica-zaak.

De uitspraak van de rechter is een mijlpaal in debatten rondom interventies en vredesmissies: niet eerder is een staat door een rechter verantwoordelijk gehouden voor de gebeurtenissen tijdens een vredesmissie. De uitspraak heeft dan ook een discussie ontketend over de gevolgen voor deelname aan de toekomstige VN-missies.

Complexe zaak

Het verdiepingscollege begint met een toelichting van professor Zegveld over wat er in 1995 in Srebrenica is gebeurd en waarom zij vindt dat de Nederlandse staat hiervoor verantwoordelijk is. Het publiek, dat bijna alleen uit rechtenstudenten bestaat, merkt al gauw dat het om een zeer complexe zaak gaat. Studenten vuren hun vragen af op Zegveld, die voor elke vraag de tijd neemt.

“Je kunt niet deelnemen aan een vredesmissie, zonder dat je daar de verantwoordelijkheid voor neemt”, meent een studente. Een student aan de andere kant van de zaal staat op en protesteert: “Als je de staat verantwoordelijk houdt voor wat er gebeurt tijdens een vredesmissie, zal in de toekomst geen enkel land daar meer aan deelnemen”.

Na de toelichting en vragen over de zaak volgt het interactieve deel van het programma. Het publiek krijgt een stelling voorgelegd en moet deze in een debat verdedigen of verwerpen. Een student zegt: “Je kunt toch niet het voetvolk [de soldaten] verantwoordelijk houden voor wat er gebeurt”. “Nee,” haakt een andere student daarop in, “het gaat niet om de soldaten, maar om de leidinggevenden die de beslissingen nemen”.

De debatleider grijpt in, het is bijna tijd en Zegveld krijgt de laatste vragen: “Wat gaat u nu doen?” Zegveld antwoordt dat ze dat nog niet weet: “De tegenpartij is nu aan zet. Ze beraden zich er nu over of ze in cassatie gaan bij de Hoge Raad. Dat wachten we nog even af.”

Eindrapportage Doelwit Vrede

Doelwit Vrede is een reeks van vier debatten geweest in de periode maart tot en met juni 2011, waarin telkens één aspect van militaire missies werd behandeld. Deze debattenreeks beoogde het publiek bewust te maken van de dilemma's in de politieke besluitvorming omtrent militaire missies.

De eindrapportage van de debattenreeks is nu uit: een naslagwerk voor hen die de debatten hebben moeten missen en een bron voor verder onderzoek. De rapportage is te downloaden van onze website via www.prodemos.nl/doelwitvrede.

FOTO: LIZZY KALISVAART

In samenwerking met verschillende rechtbanken in het land ontwikkelt ProDemos nieuwe formats voor groepsbezoeken van scholieren en volwassenen. Ook werkt ProDemos aan ondersteunend lesmateriaal en een online 'rechtsstaattentamen', waar de burgers hun kennis over rechtsstaat en rechtspraak kunnen toetsen. Hierbij aansluitend gaat De Haagse Tribune het programma 'rechtsstaat' in heel Nederland op locatie aanbieden.

Naast dit educatieve aanbod is er ook de debattenreeks volgend jaar in Den Haag: bij sommige van de debatten in deze reeks komen thema's uit de rechtspraak aan de orde. Geïnteresseerden kunnen zich opgeven via voorlichting@prodemos.nl, zodat ze bij elk debat van tevoren een aankondiging per e-mail krijgen.

ProDemos en de rechtspraak

Bij een democratische rechtsstaat hoort een onafhankelijke rechtspraak. Burgers hebben dan ook terecht hoge verwachtingen van onze rechtspraak. Toch weten ze er meestal maar weinig van af en voelen ze zich er nauwelijks bij betrokken. Dat wil ProDemos graag veranderen. Daarom ontplooiën we in 2012 verschillende activiteiten om de rechtspraak dichterbij de burger te brengen.

ProDemos werkt bij de ontwikkeling van deze activiteiten o.a. samen met de Nederlandse Vereniging voor de Rechtspraak, de Raad voor de Rechtspraak, het Studiecentrum Rechtspleging (SSR), de projectgroep Rechtspraak en Samenleving en het platform van communicatieadviseurs van rechtbanken.

Voor meer informatie: Tatjana Meijvogel-Volk, (020) 521 76 56, t.meijvogel-volk@prodemos.nl

Waar is de democratische rechtsstaat zonder... ?

- politieke partijen
- een onafhankelijke rechter
- vrije media
- maatschappelijk vertrouwen

ProDemos gaat in 2012 een debattenreeks organiseren over de democratische rechtsstaat. Iedere maand wordt een ander aspect van de Nederlandse staatsinrichting belicht.

Prominente denkers, politici, wetenschappers en schrijvers presenteren hun visie op de democratische rechtsstaat en debatteren met het aanwezige publiek.

De debatten vinden plaats in Den Haag. De precieze locatie en data worden binnenkort bekend gemaakt.

Meer informatie

Houd voor meer details de agenda van onze website in de gaten via www.prodemos.nl/agenda of meld u aan voor onze digitale nieuwsbrief met de bestelbon achterin deze nieuwsbrief of via www.prodemos.nl/nieuwsbrief.

Zo blijft u automatisch op de hoogte van actuele debatten.

GESIGNALEERD

Hoe lang gedogen kiezers nog?

Rond de Tweede Kamerverkiezingen van 9 juni 2010 heeft Peter Kanne (van TNS NIPO) uitvoerig onderzoek gedaan naar de relatie tussen de opvattingen van kiezers en de standpunten van politieke partijen.

Inhoud

Kanne toont aan dat kiezers bij hun keuze primair afgaan op de inhoud. Voor tweederde van de kiezers was het partijprogramma of de ideologie van een partij de belangrijkste reden om op een bepaalde partij te stemmen. Daar is echter wel iets op af te dingen: maar liefst een derde van de kiezers koos in 2010 voor een partij vanwege een standpunt over één bepaald thema.

Vooraf bij PVV-kiezers was dat het geval: ze kenden het standpunt van de PVV op het gebied van immigratie, integratie en islam doorgaans maar al te goed, maar bleken de meeste sociaaleconomische standpunten van deze partij behoorlijk verkeerd in te schatten. Ook bij andere partijen komt dit veel voor: de kiezer weet vaak niet waar zijn partij op concrete punten nu eigenlijk voor staat.

Volgens Kanne zijn de politieke partijen zelf hier grotendeels verantwoordelijk voor: ze 'switchen regelmatig van standpunt, en vaak zijn ze hier niet eerlijk over'. Gevolg is dat de kiezer uiteindelijk afhaakt 'als politici "over mijn lijk" roepen en het dan toch laten gebeuren'.

Lijsttrekker

Een aansprekende lijsttrekker kan een belangrijke factor zijn in de herkenbaarheid van een partij in de verkiezingscampagne, maar dan moet hij wel passen bij het profiel van de partij. Dat was bijvoorbeeld bij de PvdA in 2010 niet het geval. De partij had zich de laatste jaren een harder standpunt aangemeten als het ging om de integratie van migranten, terwijl de nieuwe lijsttrekker Job Cohen juist als een multiculturele verzoener te boek stond. Er bestond volgens Kanne geen goede match tussen partijstandpunt en partijleider. Mede daardoor verloor de PvdA de verkiezingen.

De regering versus de kiezers

Kanne geeft aan dat er vaak een grote discrepantie bestaat tussen het regeringsbeleid en de kiezerswil. Zo zijn de Nederlandse regeringen vaak internationaal georiënteerd, terwijl kiezers steeds meer in hun nationale schulp kruipen. Dat geldt – misschien wel tegen wil en dank – ook voor het huidige kabinet. De kiezer gedooft het, maar hoe lang nog?

Kanne sluit zijn boek af met een vijftal aanbevelingen om het contact tussen politiek en kiezer te verbeteren:

- Herverkaveling van het politieke landschap in ideologisch herkenbare partijen
- Een consistent verhaal en dito handelwijze, zonder compromissen uit te sluiten
- Eerlijke en duidelijke communicatie met de kiezer
- Overeenstemming tussen partijprogramma en partijleider
- Leiderschap tonen en belangrijke zaken niet op hun beloop laten

Gedoogdemocratie is een interessant boek, hoewel het betoog hier en daar naar mijn mening wel wat korter had gekund.

Harm Ramkema

Peter Kanne
Gedoogdemocratie. Heeft stemmen eigenlijk wel zin?
 Meulenhoff 2011
 334 pagina's
 ISBN 978 90 290 8776 6
 prijs € 19,95.

Over moord, kannibalisme en andere dilemma's

Stel: je bent een drenkeling op een vlot midden op zee en besluit met twee anderen de vierde en zwakste drenkeling op te eten om te overleven. Mag dat? In de collegereeks *Justice: What's the right thing to do?* bespreekt Harvard professor Michael Sandel met zijn studenten deze en andere morele kwesties.

Sandel koppelt de ideeën van Aristoteles en Kant aan hoofdbrekende dilemma's uit de echte wereld. Het drenkelingendilemma komt namelijk uit de Britse rechtszaak *The Queen v. Dudley and Stephens* uit 1884. 'Mocht het nou?' hoor ik je denken. Het idee van dit college is om daar zelf over na te denken. Met scherpe vragen brengt Sandel je diep aan het denken, alsof je zelf in de collegezaal zit van de oudste universiteit van Amerika. Andere thema's in de reeks zijn o.a. belastingbeleid (betaalt Bill Gates genoeg?) en goed burgerschap (of hoe een golfwedstrijd bij de Supreme Court eindigde).

Een waarschuwing is op zijn plaats. Sandel merkt in zijn openingscollege terecht op dat dit mogelijk fundamenteel de denkwijze van de kijker verandert. Het gevaar loert dat je vaste morele overtuigingen in twijfel worden

getrokken. Deze houding, zegt Sandel, maakt je een goede burger. Zo kun je niet alleen jezelf moreel tot verantwoording roepen, maar ook de mensen om je heen of de politiek.

Waren de drenkelingen nu goede burgers? De rechters vonden van niet en hun overlevingsstrategie werd ironisch genoeg bestraft met de doodstraf.

David Muntslag

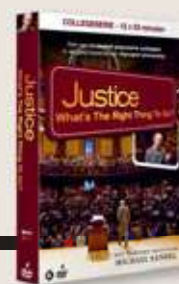
Justice: What's the right thing to do?

Set van 4 dvd's.

ASIN B002LDE9H4

Ook online te bekijken via

www.justiceharvard.org

MEDIO JANUARI VERSCHIJNT:

Democratie. Ideaal en weerbarstige werkelijkheid

Maakt ICT directe democratie mogelijk of leidt zij tot meer controle door autoritaire regeringen? Vormen populistische partijen een bedreiging voor de democratie of een verrijking? Schuilt in democratie het gevaar van een tirannie van de meerderheid of versluiert zij slechts de macht van een kleine minderheid?

Dergelijke vragen komen aan bod in het historisch, geografisch en thematisch breed opgezette boek *Democratie. Ideaal en weerbarstige werkelijkheid*.

Het boek gaat niet alleen over westerse landen, maar ook over democratie (of het ontbreken daarvan) in andere delen van de wereld. Er is veel aandacht voor de historische context en de sociale verhoudingen waarbinnen democratische instituties al dan niet gedijen. Andere rode draden zijn de verschillende visies op wat democratie is – of zou moeten zijn – en de dilemma's die inherent zijn aan democratie.

Dit boeiende boek over een permanent actueel thema is een geheel herziene en geactualiseerde versie van de eerste uitgave uit 1996.

Jan de Kievit

Democratie. Ideaal en weerbarstige werkelijkheid

ProDemos – Huis voor democratie en rechtsstaat

ca. 336 pagina's

ISBN 978 90 6473 449 6

€ 24,95

Dit boek is te bestellen met de bestelbon achterin deze nieuwsbrief. Verschijningsdatum: medio januari 2012.

Graven rond het Binnenhof, maar niet te diep

Op uitnodiging van de uitgever heeft parlementair commentator en Hagenaar Ferry Mingelen zestien hoofdstukjes over zijn dorp geschreven (Den Haag is formeel geen stad). Het boekje is een associatieve rondvaart om het centrum geworden, met tekstjes over (veelal gedempte) grachten, de sociale geschiedenis van de Schilderswijk, de religiekritiek van Spinoza, de hoerenbuurt met tante Ria en de moord op Blonde Dolly, de kop van Jut, koning Willem II en Mata Hari.

De onderwerpen lopen uiteen van Mingelens eigen ervaringen in Nieuwspoor tot portretjes van Haagse sociëteiten en clubs. Maar ook Leo, de uitbater van strandtent 't Puntje en de familie Balemans van café De Kleine Witte aan de Mallemolen krijgen een verhaal.

Voor politieke geschiedenis en anekdotes kunnen we terecht bij hoofdstukken over de Gevangenpoort, de Ridderzaal, de Eerste Kamer en de Hofkapel daaronder. Lezers die hopen op een kijkje in de politiek-journalistische keuken worden echter teleurgesteld: veel verder dan een interview met de hoekige maar makkelijk te provoceren premier Balkenende gaat het niet. Premier Rutte – wiens communicatieve snelle voetenwerk Mingelen evenzeer bewondert als hij het lastig vindt, slaat hij over. Wat mij betreft houden we van hem nog een serieuzer verhaal over parlementaire journalistiek tegoed dan het door hem bekritiseerde *Je hebt het niet van mij, maar....* van Joris Luyendijk.

Het boek had een wat steviger eindredactie kunnen gebruiken. Raadspensionaris Van Oldenbarnevelt bijvoorbeeld wordt zowel onthoofd in 1673 (blz. 135) als in 1619 (blz.149), terwijl het vonnis ook al voltrokken was in 1617 (blz. 167). De eindredacteur had staatssecretaris Ben Knapen even kunnen bellen, die een paar jaar geleden een mooie Van Oldenbarnevelt-biografie heeft geschreven. Die had onmiddellijk de juiste datum kunnen geven: 13 mei 1619.

Deze Mingelen *light* zal eerder fervente liefhebbers van het dorp dan van politiek Den Haag bevallen.

Ivo Hartman

Ferry Mingelen
Graven rond het Binnenhof, verhalen over Den Haag.
Uitgeverij Conserve, Den Haag november 2011
ISBN 978 90 5429 322 4

‘Het Binnenhof’ opnieuw vertaald

Na de Nederlandse versie en de Engelse vertaling, zijn de compacte, informatieve boekjes over het Binnenhof nu ook verkrijgbaar in de talen Duits, Frans, Spaans en Italiaans. Een leuk geschenk voor buitenlandse gasten als een uitgebreide kennismaking met politiek Den Haag.

De boekjes zijn te bestellen voor € 2,50 per stuk via de bestelbon achterin deze nieuwsbrief of via onze website: www.prodemos.nl/publicaties.

Nieuw: digitale Educatienieuwsbrief

Vanaf dit schooljaar versturen we naast onze algemene digitale nieuwsbrief ook een speciale Educatienieuwsbrief. Als abonnee van de Educatienieuwsbrief wordt u op de hoogte gehouden van alle activiteiten, projecten en producten van ProDemos op het gebied van onderwijs.

U kunt zich voor de Educatienieuwsbrief aanmelden met onderstaande bestelbon of online via www.prodemos.nl/nieuwsbrief.

Colofon

Deze nieuwsbrief is een uitgave van ProDemos en verschijnt 4 x per jaar.

DIT NUMMER: **Redactie:** Sandra Boersma, Willy van Wely • **Basisvormgeving:** kruit.nl • **Lay-out:**

Puntspatie [bno] • **Druk:** Euradius • ProDemos heeft twee vestigingen • Hofweg 1H • 2511 AA Den Haag •

(070) 750 46 46 • Prinsengracht 915 • 1017 KD Amsterdam • (020) 521 76 00 • info@ProDemos.nl •

ProDemos op internet: prodemos.nl • www.twitter.com/ProDemos • Facebook: ProDemos – Huis voor democratie en rechtsstaat

Bon

Huis voor democratie en rechtsstaat **ProDemos**

Publicaties:

- Ik bestel ___ exemplaren van Publicatie: Democratie. Ideaal en weerbarstige werkelijkheid à € 24,95 excl. verzendkosten / ISBN 978 90 290 8776 6.
- Ik bestel ___ pakketten van Onderwijskrant Politieke Partijen havo / vwo (35 ex. à 43 euro / ISBN 978 90 6473 9777)
- Ik bestel ___ pakketten van Onderwijskrant Politieke Partijen vmbo (35 ex. à 43 euro / ISBN 978 90 6473 9888)

Boekjes over het Binnenhof:

- Ik bestel ___ exemplaren van Der Binnenhof (Duits) à € 2,50 per stuk / ISBN 978 90 6473 4458
- Ik bestel ___ exemplaren van Le Binnenhof (Frans) à € 2,50 per stuk / ISBN 978 90 6473 4465
- Ik bestel ___ exemplaren van Il Binnenhof (Italiaans) à € 2,50 per stuk / ISBN 978 90 6473 4489
- Ik bestel ___ exemplaren van El Binnenhof (Spaans) à € 2,50 per stuk / ISBN 978 90 6473 4472

Ik abonneer me graag op de:

- Papieren nieuwsbrief
- Digitale nieuwsbrief: algemeen
- Digitale nieuwsbrief: educatie

E-mail _____

Naam _____

Adres _____

Postcode/Plaats _____

Stuur de bon in een open envelop naar:

ProDemos
Antwoordnummer 10455
1000 RA Amsterdam

Een postzegel is niet nodig!